

FAMILIA

FÓIE BELETRISTICA SI SOCIALA

ILUSTRATA

TOTODATA ȘI ORGANUL PUBLICAȚIUNILOR „SOCIETĂȚII PENTRU FOND DE TEATRU
ROMÂN.”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROPRIETAR, REDACTOR ȘI EDITOR :

IOSIF VULCAN.

BIBLIOTECA CENTRALA
SIBIU

ANUL XIX. — 1883.

1883

CUPRINSUL.

I.		Pag.
Portrete și ilustrațiuni.		
1. Dina codrilor	5	
2. Tablou din Venezuela	17	
3. Scribciobul	29	
4. Primul roman	41	
5. Înaintea oglinzii	53	
6. Mica împăciuitoare	65	
7. Cap de studiu	77	
8. Rugăciunea de dominică	89	
9. Primăvera	101	
10. Ingropăciune în Norvegia	113	
11. Țiganca	125	
12. Nu plânge, mamă dulce!	136	
13. Teatru de copii	149	
14. Amicii buni	161	
15. Ius la lăntână	173	
16. Sava Hența	185	
17. Sappho	193	
18. Trădăna	201	
19. Primăvera	213	
20. Catedrala St. Vasilie în Moscva	225	
21. Titu Maiorescu	233	
22. Puntea suspendată de lângă Brooklyn	249	
23. Plecare la vânătoare de tigri	261	
24. Aurora	273	
25. Pe mare	281	
26. Camera unei Romane	289	
27. Castelul vânătoresc dela Morizburg	301	
28. Seceretorea	311	
29. Indigeni în Guinea nouă	324	
30. Vera	337	
31. Hoții	349	
32. Carior mijloc de călătorie în America	361	
33. Prima epistolă	373	
34. Puntea naturală	385	
35. Femei din Pompei acasă	394	
36. Algirieni	409	
37. Rinocerul	421	
38. Măriora	433	
39. Logodire la Nozairiani	445	
40—48. Cum s'a păcalit lordache, noue ilustrațiuni umoristice	457	
49. Tomna	469	
50. Miron Costin	481	
51. Far vechiu și far nou	493	
52. Încercarea clopotului	505	
53—56. Patru ilustrațiuni umoristice	517	
57. Mica artistă	529	
58. Elisabeta, Regina României	541	
59. Jertfa vânătoarei	553	
60. Intâlnirea	565	
61. Mignou	577	
62. O insulă în America	589	
63. Lupta zimbriului cu lupul	601	
64. Amicele lui Makart	613	
65. Mama și copilul	625	
66. Aye-Aye în Madagascar	633	
II.		
Poesii.		
V. Alexandri: Crenga de stejar	1	
Erna vine	209	
Hora Dobrogei	537	
Alexandru Căndiano-Popescu: Te-am sărutat	14	
Tu și al meu suflet	61	
Carol I	381	
Mircea Dimitriadi: Ursul și vulpea	492	
Dan Dry: Tinărul și feta din Gopesi	446	
Menirea	480	
Viața	503	
Sonet	612	
Petru Duljic: Romanțul meu	66	
Regina florilor	245	
Când imi reamintesc	369	
M. Eminescu: S'a dus amorul	197	
Când amintirea	235	
De-acuma	269	
Ce e amorul?	345	
Pe lângă plopii fără soț	417	
Și decă	549	
B. V. Gheorghian: La zece-apre-zece ani	470	
Sonet	626	
P. V. Grigoriu: Unei artiste	16	
Cu prilegiul inaugurării statuei	310	
lui Stefan cel mare	445	
Mitocanul, satiră	445	
B. P. Ionescu: La „Fastăna Blanduziei”	182	
Ion N. Iancușescu: Ziua de Junie	26	
Oglinda vieții mele	75	
Epigramă	160	
Veronica Micle: Să pot întinde	527	
De pe-un vârf	573	
Scarlat M. Moscu: Băstămatul	116	
V. B. Munteșescu: Plânge frunța în codru	51	
Unde grăbesii?	567	
T. V. Păcșian: Bia	4	
C. P. Pecurar: Durerea mea	324	
M. Pompiliu: Odată cu zefirul	49	
Uitând al vremii rost	122	
Amorul Elenei	297	
L'a tale grații	413	
A ta zimbire	413	
Ag vră să plâng	561	
Zăbesc-mi, crado!	597	
Matilăa Poni: Arborii simțesc	109	

	Pag.		Pag.
<i>Matilda Poni</i> : Pe apa 'ntunecată	221	<i>P. Ispirescu</i> : Advocatul gonit din raiu, snovă	13
Dorul	540	Cum cugetă sasul, snovă	25
Ce vrei?	609	Finul popii, snovă	61
<i>Ioan cav. de Puscariu</i> : Mărul	37	Părintele Bimbirica și maica preo-tesa, copie de pe natură	73
<i>Ioan N. Roman</i> : Suspine de toamnă	576	Mierloiul și Scatiul, fabulă	259
<i>Iuliu I. Roșca</i> : Unei poete	97	Țapul și șerpele, poveste	434
I-a și de primăveră	126	<i>Ioan Lazariței</i> : Te 'mpușe! schiță, după L. Rethi	28
De te-am cântat	285	Îngâmfarea pedepsită, anecdotă	138
<i>Carol Scrob</i> : Familia	25	<i>I. T. Mera</i> : În pension, copie de pe natură	14
Ah! până când	73	Pădurețul, poveste	285
Mi-ar plăcé	111	<i>Virgil Oniți</i> : O glumă, noveletă	392
De-ar fi	158	Ursita mea	453
Nebunia	169	<i>Ioan Pop Rețeganul</i> : Azima umblătoare, poveste	97
Decepțiunea	257	<i>N. V. Șcurtescu</i> : Ștefan Rareș, dramă istorică în 4 acte	501
În cortul meu	333	<i>Gr. Sima a lui Ion</i> : Voinic de teiu, poveste	2
Cântec de dor	394	Negrea Păscălitorul, novelă	61
Nu pot muri	453	Busuioc și Magheran, poveste	169
Un dor nebun	503	Boeriu și diregătoriu de curte, snovă	176
Mi-i dor	585	Cum ș-au perdat țetele drep-țutul pețitului	333
<i>Meria Suciu</i> : Inimioară, taci!	621	Ghița inimă-veselă, novelă	442
<i>Iosif Vulcan</i> : România Jună	85	<i>V. A. Urechia</i> : Feta bancherului, comedie în trei acte, după Le Duc Job	348
Iubirea	357	<i>Alexandru Tuducescu</i> : De când nu-i drac, poveste	609
Hora regimentului 50	477	Amintiri din copilărie	621
<i>Elena Zaharia</i> : Destinul meu	100	<i>Duiliu Zamfirescu</i> : Amintiri din vremuri, din viața poetului Depărățean	221
<i>Duiliu Zamfirescu</i> : Câte-am cetit	321		

II a Poezii populare.

<i>A. Bârscan și I. H. Iarnik</i> : Nevesta fugită, baladă	405		
<i>Cueșdeanul</i> : Doine de pe Mureș	215		
<i>Nicolae Densușan</i> : Craiul Matli, baladă din Macedonia	186		
<i>Laura Veturia Muresan</i> : Doine din Ardeal	496		
508 617			
<i>N. Petra-Petrescu</i> : Cântecul popular	9		
<i>Ion Poruș</i> : Doine și hore din Ardeal	20 436		
<i>Gr. Sima a lui Ion</i> : Cântecul popular	32 104 253		
276 293 401 424 580	592		
Sócră viclenă, baladă	92		
Sócră viclenă, variantă	202		

II b Din poezi străini.

<i>Béranger</i> : Rëndunelele, trad. de Ioan N. Roman	624		
<i>Ida de Düringsfeld</i> : Tăcere, trad. de G. I. Bogdan	516		
<i>Goethe</i> : Mângăere în lacrimi, trad. de G. I. Bogdan	599		
<i>A. Lamartine</i> : Ischia, trad. de Iuliu I. Roșca	441		
Singuritatea, trad. de Th. M. Stoescu	489		
<i>Millevoye</i> : Căderea frunzelor, trad. de Ioan N. Roman	530		
<i>Alfred de Musset</i> : Lucia, trad. de Th. M. Stoescu	429		
<i>Alexandru Petőfi</i> : Cânturi jalnice, trad. de M. Pompiliu	19		

III.

Novele, piese, povesti, schițe.

<i>V. Alecsandri</i> : Fantana Blandusiei, comedie antică, fragment	181		
<i>N. Bejan</i> : Izvorul Flórei, legendă	316		
<i>V. R. Buticescu</i> : Florile dragostei, novelă	184		
<i>Carmen Sylva</i> : Puiu, legendă	121		
<i>Nicolae Densușan</i> : Craiul codrilor Grigore Pinte, traduct	310		
<i>Constanța de Dunca-Schiau</i> : Cocóna Bălășica, copie de pe natură	49		
Pentru ce am compus numai un vals	108		
<i>Varile Gâmulca</i> : Feciorul de împărat și feta Pa-	224		

IV.

Literatură, critică, estetică, artă.

<i>V. Alecsandri</i> : Dare de semă despre poesile populare române culese de duiliu Iarnik și Bârscan	157		
<i>Dr. A. P. Alexi</i> : Tracicae res, critică	271		
<i>P. Dulfu</i> : Feta dela Cozia, dare de semă (I. I. Roșca)	20		
O poetă pe tron	25		
<i>Spiniu Ghimpușcu</i> : Un om modest (T. V. Păcățianu)	352		
<i>Ignota</i> : Temperamentele, conferința dlui Titu Maiorescu	345		
<i>Simeon Manguica</i> : O suia de etimologii revindecate	188		
<i>At. M. Marienescu</i> : Viața și operile lui Petru Maior	192		
Etimologia cuvântului palat	432		
<i>Dionisiu O. Olinescu</i> : Alexandre le bon, de Picot și Bengescu, bibliografie	31		
<i>M. Pompiliu</i> : Un poet nou și un critic vechiu	86		
<i>Iuliu I. Roșca</i> : Calul, după cântecul popular	133		
<i>Dr. Grig. Siliși</i> : Limbă populară și limbă literară	4		
Flori de toamnă, poesii de T. V. Păcățian, recenziune	55		
Cum se critică	190		
<i>G. D. Teodorescu</i> : Xenofonte ca biograf al lui So-crate	224		

V.

Istorie, științe naturale, igienă, instrucțiune.

<i>Dr. A. P. Alexi</i> : Despre importanța studiului botanic	492		
<i>P. S. Aurelian</i> : Industria în Rusia	364		
<i>V. Babeș</i> : Aforisme	611		
<i>I. Bian</i> : Mortea lui Miron Costin	477		
<i>T. Ceantea</i> : Timpurile ghiatoșe și diluviul	576		
<i>Petronela Cornea Mișci</i> : Femeia în istorie	589		
<i>Dr. George Crăinicean</i> : Cultivarea corpului	7		
Cultivarea vieții mentale-morale	19		
Sumpătatea sângelui ome-nului	323		

	Pag.		Pag.
<i>Dr. M. D.</i> : Arta dentistului	401	<i>Braşov</i> : Evenimente sociale	23 45
<i>V. Leşan</i> : Poziţiunea femeii	455	Concertul dela adunarea Assoc. trans.	414
<i>Nina Monasterian Bota</i> : Căsătoria	52	Represintaţiunea teatrală dată cu acea	425
Consideraţiuni diverse des-		ocasiune	426
pre căsătorie	326	Balul Asociaţiunii transilv.	570
<i>S. Fl. Marian</i> : Carpénul, din botanica populară	42	Conferinţe literare	570
Macul, din botanica populară	75	<i>Bucureşti</i> : <i>A. C. Şor</i> : Cronică bucureştenă 10. 21	
Piperiul, din botanica populară	100	33. 44. 57. 69. 82. 93. 116. 129. 140	
<i>Dr. Ioan Moga</i> : Alimentele omului:		154. 166. 179. 192. 207. 218. 229. 242	
a) carnea	111	254. 280. 294. 317. 340. 384. 557	632
b) oul	122	Studenti români la Roma	570
c) cerealele	260	<i>Dandry</i> : Cronică teatrală	451
d) leguminosele	277	Scrisore redactorului	473
e) cartofii	277	Cronică bucureştenă	522
f) legumele	287	<i>Budapesta</i> : Un atlet român	195
g) pomele	288	<i>Cernăuţi</i> : Serisori din Bucovina, de Dionisiu O.	
h) supliment	288	Olimescu 23. 142. 195. 265. 546. 569. 582.	606
<i>Dr. E. Monin</i> : Inima	468	<i>Cluj</i> : Concert şi bal român	106
<i>Dionisiu O. Olimescu</i> : Monumentul la Prisasa şi Iaşi	148	<i>Hafeg</i> : Bal român	118
Kekavmenos şi Români din		Concert şi bal	427
Dacia	412	<i>Lipova</i> : Concertul şi balul adunării Societăţii pen-	
<i>Ioan Petran</i> : Georgina	163	tru fond de teatru român	378
<i>C. P. Pecurar</i> : Geniul filosofic	458	<i>Lugoj</i> : Concert şi bal român	119
<i>Dr. Petru Pipoy</i> : Femeia	78	<i>Năşud</i> : Balul academic	414
<i>G. Pocrean</i> : Omul preadamit, studiu geologic	66	<i>Rădăuţi</i> : Serata „Junimii”	480
Despre ambră seu succin	334	<i>Timişoara</i> : Serata reuniunii de lectură române	568
<i>Ioan Roman</i> : Idei şi principii economice 400 448	460	<i>Viena</i> : Noutăţi sociale	22
<i>S. P. Simon</i> : Flăoarea şi rosa	126	Agata Bărbescu	581
<i>Paul Tempea</i> : Despre importanţa educaţiunii in			
casa părintească	626		
<i>Dr. G. Vuia</i> : Tutunul	624		
		VII.	
		Societăţi de cultură.	
		1. Academia Română	129
		Deschiderea Academiei Române	140
		Raportul secretarului general	152
		Sesiunea generală a Academiei 154. 165. 177	194
		2. Societatea pentru fond de teatru român:	
		Programa şi convocarea adunării din Lipova	321
		Discursul presidential al lui Iosif Vulcan	376
		Procesele verbale ale adunării din Lipova	377
		Raportul comitetului	378
		Raţiociniul cassarului	389
		Raportul comisiunii pentru înscrieri	402
		Socôtă generală despre banii incasaţi la a-	
		dunarea din Lipova	587
		3. Societatea pentru înfiinţarea unei şcole române	
		de fete in Oradea-mare:	
		Convocarea şi programa adunării din Beiuş	389
		Resumatul adunării generale	450
		4. Asociaţiunea transilvană:	
		Adunarea generală din Braşov	414 425
		VIII.	
		Feliurimi.	
		<i>Simeon P. Simon</i> : Sôrtea, fatul şi ursita	299
		<i>Henri de Parville</i> : Oglinşile magice	304
		<i>V. Leşan</i> : Epoca de aur in literatura şi arta ro-	
		mană	315
		<i>B. P.</i> : Licorurile	386
		<i>T.</i> : Lacrămile	447
		Afără de aceste, mai in fie-care număr: caşetări,	
		glume, noutăţi literare, artistice şi sociale, din ţară şi	
		din străinătate, ghicitori de tot felul şi altele.	

VI.

Viaţa socială.

a) articoli.

<i>V. Babeş</i> : Scrupuli mei	605
<i>Dr. George Crăinicean</i> : Un voiaşu la Bucureşti	319
<i>P. Ispirescu</i> : Jocuri de copii:	
a) Jocul d'a lepşa	159
b) Jocul d'a baba orbă	159
c) Jocul d'a baba gaia	159
d) Ora, ora morilor	554
<i>Ioan Lazarici</i> : O visita pe muntele Panouiei	509
<i>Penelope</i> : O excursiune erna	81
<i>Ioan Petran</i> : Despre iubirea femeii ca soţie	115
Vanitatea femeiească	248
Ce e mama	306
<i>Maria Petrescu</i> : Impresiuni de călătorie	228
<i>Corneliu Pop Pecurar</i> : In societăţi de dame	105
<i>Gr. Sima a lui Ion</i> : Tergul de fete dela Gaina	306
<i>Alecsiu Solymosi</i> : Din Budapesta până la Sătmar	237
<i>A. C. Şor</i> : Amintiri de călătorie 449 472 497	521
	568
<i>Iosif Vulcan</i> : La Sinaia	437
La capătul lumii	461
Suveniri bucureşcene	593

b) corespundinşe.

<i>Abrud</i> : Adunarea generală a Reuniunii femeilor	
române din Abrud	485
<i>Beiuş</i> : Adunarea generală a Societăţii pentru in-	
fiinţarea unei şcole române de fete in	
Oradea-mare	450
<i>Bistriţa</i> : Doue serbări	34
<i>Botoşani</i> : Carnavalul in Botoşani	141

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
2 Ianuarie st. v.
14 Ianuarie st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 1.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Sibiu
II. 504.

Crénga de stejar. P 102

Créngă mică-abandonată
Jos pe valul dunărean,
Ești menită-a fi 'necată
In al mărilor noian.
Tu plutești, dar tot spre vale
Te împinge cruntul val;
Cine te-a oprî din cale
Și te-a scôte ier' la mal?

Spune-mi care-i al teu nume?
Unde mergi, de unde vii?
Ești tu mîrtă 'n astu lume?
Mai faci parte dintre vii?
Spune-mi: crivățul iernatic
Smulsu-te-a cu brațul lui
De pe-un arbore selbatic,
Să te-arunce valului?

Vulturul cel gol pe frunte,
Cel cu ochi fulgerători,
Dusu-te-a în vîrf de munte
Să-și dureze cuib sub nori?
Fulgerul treznit-a ôre
Cuibul, sus pe stînci durat,
Și 'n a Dunării vulbore
Din vîzduh te-a aruncat?

Vai! sîrmană créngă mică!
Eu la tine când privesc,
Inima mi se despică
Și te plîng și te jălesc.
Tristă e a ta menire!
Cel bălaur dunărean
Te conduce la peire
In al mărilor noian.

— N'ai tu grije d'a mea sîrtă!
Eu sînt mică, dar nu pier,
Dunărea pe sin me pîrtă,
Dar plutesc cîtînd la cer.

Mulți au vrut a me culege,
Ș-a me arde... înzădar!
Sînt odraslă eu de rege,
Căci sînt viță de stejar!

In curînd oiu prinde viță,
P'acest mal voiu resări,
Și cu-a mea umbră mărîță
Lume multă voiu umbrî.
Voiu privi peste-orisoniri
Cu-al meu vîj împărătesc,
Căci din lemnul meu fac tronuri
Și port sucul romînesc.

V. Alecsandri.

*

Acésta poesie ni s'a trîmis insoțită de șirele pe cari le reproducem mai la vale, pentru că ele ne remprospetéză epoca in care s'a stîrnit acésta inspirațiune a ilustrului autor:

„Mircesci 1/13 dec. 1882.

„Domnule Vulcan,

„Îndeplinind și asta-dată cu cea mai vie mulțămire dorința exprimată in amabila Dvöstre scrisore din 10 decembre, Ve trimit o poesie întitulată: „Crénga de stejar“ și care a fost compusă intr'un timp unde România se găsiă ca frunța pe apă.

„Mulțămită Dumneșeirii și vitalității némului romînesc, ietă acum țera scăpată din valuri, independentă, încoronată prin sine însași și démnă de a primi in sinu-i pe marele seu ôspe Ștefan a cărui statuă e gata a se arêtă lumei.

„În acea și solemnă Români vor puté cu tot dreptul să dică, închinându-se in fața eroului: O! Ștefane! priveșce-ți țera cu mândrie, căci după patru secolii,

Tu ce mulți ani ai apêrat-o.
Cu-a tale arme viteșeci.
Independentă ai lăsat-o.
Independentă o gășeci!

„Primiți etc.

V. Alecsandri.

Voinic de teiu.

— Poveste. —

Eră odată un om lucrător,
Ce-ară pe după cuptor,
C'o lingură de cositor,
C'o lingură cu cōda ruptă,
Sē sēd' aci, care n'ascultă!

Mai eră ș'alt om lucrător,
Ce-ară pe după cuptor,
C'o lingură de cositor,
C'o lingură cu cōda ruptă,
Sē ies' afară, care n'ascultă!

Acum, după ce ve cam ș'pusei, că la câte cēsuri e, sē ne apucăm de lucru, căci vorba ceea: „Vremea tace și trece”. În ce țēră, nu ve pot spune și chiar dēcă v'ăș spune, încă tot nu veți merge p'acolo, des-tul că eră, el, un bărbat ș'o muiere. Cine șcie ce le-a frezrit lor prin cap, ce nu, că ei nu ș'au făcut casa in sat, cum și le fac alți botezați, făr tocmai in dricul unui codru des, ce se întindea in tōte părțile cât veți cu doi ochi. S'a întâmplat de tocmai pe dinaintea căsuței lor curgea un pēruș mic. Și lucru necurat, că alt-ceva nu putea sē tie pe locurile acelea!

Lemnele din sus de căsuța omenilor noștri erau tōte sucite și 'ngujbite in tōte părțile, de sē fi stat in creșcet și nu puteai găsi un lemn drept cât sē-ți faci un resteu in jug. Și apa din pēruș cela?! Gândiai, că e făcătura.

Decând s'a pomenit, n'a vēdūt-o nime limpede și acesta cât lina pēruș din sus de casă. Sē nu uitai, că apa din jos de căsuță eră limpede ca roua, iēr copaci unul mai drept ca celalalt. In părțile acestea-ți eră mai mare drag sē umbli.

Trecuseră, nu dīc mult, cinci-dēci de ani, decând bărbatul și muierea de care ne este vorba, sē hotărīseră a petrece împreună tōte necasurile acestei vieți și copii ca 'n palmă!

Cine șcie ce-i copilul la casa omului, nu se va miră dēcă oi u spune, că tocmai din astă pricină erau necăjiți de demulte ori, nu mai șcia dēcă sē plăteșce sē mai lucreze și sē mai căștīge câte ceva, ce-a dat Ddeu.

Intr'o dī bărbatul, făr' a mai dīce ceva cătră muiere, ia securea și hai la pădure. Dar precum avusei cīnștea a ve spune, pădurea mai că le intră in casă de departe ce eră și așă și el cât a-i da odată cu am-nariul, și eră prin cel codru. Se vede c'avea el ce avea la inimă, că făr' a pierde vremea sē pune și ciopleșce din teiul, ce lui i s'a mai părut, un copil colea ca toți copiii. Cum soseșce cu el acasă, i face un lē-găn și-l culcă. Peste nōpte minunea minunilor, copilul plāngea, de nu eră chip sē-ți poți închide gura de gura lui. Bieta muiere acum se scōlă și-l dădă dându-i sē sugă. Așă se petreceau lucrurile pe tōte zile acelea!

Cât a fost drăguța de nōpte, ei n'au mai apu de loc, de bucurie că acum au și ei bucurie la casa. Diminēta iēră s'au sculat cu nōptea 'n cap și nu se mai sătura privindu-l cât eră de bine făcut, șci ca 'n ti-pariu, nu altceva.

Și cu crescutul încă gādeai, că nu-i a bună, așă se nālță. Intr'o dī creșcea cât altul in dōuē, intr'o sēp-tēmână ca 'ntr'o lună. Și nu trecū tocmai mult și iētă-l că-i junīșan. Dar apoi ce fel de fecior a eșit din el! Șciți dūmnia vōștră povestea cāntecului:

Că la paș e păunaș,
A obraji bulgar

Ochii lui ca murele,
Buzele ca frunzele:
Genele ca penele,
Sprincenele-i umblă 'n vēnt,
Ochii te bagă 'n pāmēt.

Da, așă eră *Voinic de teiu*, căci despre el vorba și pe mine nu șciu cum me furară gātă, tocmai asta eram p'aci s'o uit sē v'o spune, aceea însă cred, că nu ve supērați, că 'naintea s'a multă și frumōșă și cine ascultă, multe-a s'a a dormi, bini s'a odihni.

Intr'o dī, ce se socoteșce el, Voinic de teiu se socoteșce, că numai se rōgă de ta-so s'a făr o secure de cele mai zdravāne.

Lucrezā, și faurul și tatăl lui Voinic de teiu, vēră până 'n seră și scot la cale o secure de teiu, nea 'n spate, când te uitai la ea.

Dar sē nu credeți, că lui Voinic de teiu tu cut securea! Ferēscă Ddeu! Asta-i o jucăușă copii, dīse el, când i-o aduse ta-s'o acasă, duc eu cu capul meu, că dōr, eu șciu mai bine trebeu.

Merse la faurul și adunară tot ferul de teiu, avea, dar de unde sē ajungă nici măcar pe tōte zile. Ei vor fi șciind din câte locuri au mai strānat și au făcut sēmă de nōuē-dēci și nōuē de muiere. Au bātut ei ferul cum au șciut mai bine și au dat o secure cum n'a mai fost alta de când e la mōnă sfīrșit, ca sē nu-și perdă vremea numai tōt un cēnd nimica, își bagă degetul cel mic prin gura curei și p'aci ți-i drumul cătră casă.

— Dar tată! — dīce Voinic de teiu bărbat — iēn țipă-te până in ...

La ta-s'o i-se puse și el, și copilul atât de puternic, că de-a năușă, se duse in pădurea cea din jos și-i tăie cu rīște atât de grozavă, că de-abiă o putea duce de-a umērul.

Dar gândiai că-i lucrul dracului! Tu eră de trebă. Intră, me rog, de-a curmedīșă pe chile securei.

Iēr se duce Voinic de teiu cu capul tău șciea el, că ce-a fi. Nu umblă tocmai mai mult un copaciu, de cei mai zdrăveni. Nu pierde v'ar făr' il umflă din pāmēt, cu rădēcini și cu tōt tot, de te luă grōza, când vedeai grōpa, ce s'a. Se ia cu el cătră casă și-i mai taie el câte o ră-dōuē, ce nu se potriviau, mai și câteva crengi țepeneșce întreg copaciul, in muchile securei.

— Sē șciți, mamă și tată, că mie mie ve rul de-a umblă lume mai multă, ca sē ve ce nēmuri mai trăiesc pe sub ceru și ce limbu. Sē remāneți cu Ddeu, că eu plec.

S'au încercat ei, părinții, ș'intr'un chip și tūtul, numai dōră-l fac sē se lase de gāndurile lui te însădar. Voinic de teiu își aședă ceva meri-tă, își ia securea și la drum copile!

Acum dus el dus, multă lume ș'impērație, că că 'naintea este multă și frumōșă și s'a și d'ăstră! Cine-a ascultă, multe-a s'a ne-a s'a și s'a odihni. Dela o vreme, apu-gea el pe tōt codru des, dā cu ochii de Sfānșii. Acesta mai s'a stānci, mușți și bolovani nu cu mână g

— Bine te-am aflat, — dīce Voinic de teiu. Tu ești cel ... atăta amar de vreme tulă, cu meșteșu ...? Din pēruș asta, nēm pe meu n'a pu ... bee apă limpede, și numai dā ... re sē-ți cāntec.

La trântă se ne luăm, în paloș se ne tăiem, căci altă scăpare nu-i.

— Ba, că-i păcat de Ddeu se piără careva din noi, — răspunde Sfarmă-pétră, — fără mai bine se ne legăm frați de cruce și la bine și la rău.

Voinic de teiu se 'nvoi și se luară acum împreună și se duseră pân ce dădură de Strimbă-lemne. Acesta unde vedea lemnul strimb îl îndreptă, unde-l vedea drept îl strimbă.

— Bine, că te am aflat, — țise Voinic de teiu. Tu ești carele nu lași copacii se crească așa precum i-a lăsat Ddeu, fără i chinuiești în tot chipul prin suciturile tale? Să știi, că ți-ai dat de om. La trântă se ne luăm, în paloș se ne tăiem, căci altă scăpare nu-i.

— Ba că-i păcat de Ddeu se piără care-va din noi, fără hai mai bine se ne legăm frați de cruce și la bine și la rău.

Voinic de teiu se 'nvoi și se luară acum tustrei frați de cruce și se duseră multă lume și 'mpărăție, ca Ddeu se ne ție. Dela o vreme ietă-i, că dau peste curțile zmeului.

Zmeul eră dus, cine știe încotro, și acasă de păzitor lăsase o cățea cu dinții numai de fier și cu mâsele de oțel. Cățeaua avea porunca se nu suferă pe nime se între în cele Curți și pe când s'a 'ntorce zmeul se-l aștepte cu feliuri și feliuri de mănăcări potrivite cum e mai bine, nici pré reci și nici pré ferbinți. Ca se știe cățeaua, când vine zmeul, acesta trimetea buzduganul seu înainte cale de un ces și mai bine, după cum se întâmplă. Și buzduganul bătea de trei ori în pörtă, apoi se punea în cuiu la locul seu.

Cum sosese cei trei frați de cruce la curțile zmeului, nici una nici două, fără întră 'n lăuntru ca la ei acasă. Cățeaua pôte că s'o cam priceput, că ce fel de omeni vor fi acestia, că de loc nu i-a lătrat. După ce-și pun ei căte-ceva, ce avea, în rënduielă, Voinic de teiu țice, că nu-i bine se ședă numai așa pe casa omului, fără se mai dee și ei în ziua lucrului, ier unul se remănă se le gătescă ceva pentru gură, pe când s'ar întorce de unde aveau de gând se se ducă. Se invoiră ca de astă-dată se remănă Sfarmă-pétră.

De s'ar fi depărtat Voinic de teiu și cu Strimbă-lemne cale de o jumătate de ces cu talpa și ietă, că buzduganul zmeului și bate 'n pörtă ș'apoi vine și s'ăședă 'n cuiu. Sfarmă-pétră, simțindu-se în puteri, nu pierde vremea, fără ia buzduganul și mi-ți-l aruncă înderept, de au trecut peste zmeu. Se pune zmeul și-și ia buzduganul, apoi merge cătră casă linișcit, căci de! ceva lucru mare știe el că nu pôte se fie.

Când colea, dă de Sfarmă-pétră. „Ce vânturi te-au bătut p'acea străinule și cum ai îndrăznit tu om slab, ce te găsești se faci unele ca acestea în curțile mele? — țice zmeul.

— Ce curțile tale? Au fost numai, căci de ați înainte vor fi ale mele și ale fraților mei de cruce, încrăstă-ți-o asta bine zmeule, nu care cumva se uită.

În sfârșit au mai țis ei din gură și unul și altul, vorba ceea: „Laudă-te gură, că ietă pumnul“, până ce zmeul spune verde lui Sfarmă-pétră, că ați la amădi are se mănănce zamă ferbinte și carne pisată ce pe spatele lui.

Mult tocmai nu zăbovi, căci mănăcările erau gata, fără îndată prinde pe Sfarmă-pétră de cefă, îl plcă frumusel înainte și-i apucă capul așa între genunchi, de-ți viniă ce crede, că nu-i el, cela ce sfărămă stâncile cele urieșe numai iec' așa. Se vede, că cu zmeul acela nu eră lucru tocmai curat, de avea el atâta amar de putere. Acum se pune de sorbe la zamă ferbinte de pe spatele lui Sfarmă-pétră și-și pisază și carne cu un

bălătruc de cele sănătose și mănănce el, zmeul, până când a crețut c'a fi destul. După ce s'a împăcat zmeul cu folele cum se cade, s'au dus ier în trebă-și, lăsând pe Sfarmă-pétră cu spatele opărite și bătucite ca 'n clacă.

Nu mult după acesta sosese și Voinic de teiu cu Strimbă-lemne și se supără amarnic pe Sfarmă-pétră, pentru că acesta gătise, așa 'n pripă, niște mănăcări atât de rele, că nu eră chip se le mănăci. P'aci, p'aci se-l scarmene așa din prietenie. Abiă, după ce Sfarmă-pétră le-a povestit din fir în pěr, cele pățite cu zmeul și le arătă și spatele sale chinuite, s'au mai domolit omeni noștri. Sfarmă-pétră le mărturisă, că de el nu mai remâne se ferbă nimic, întempe-se ori ce cu capul lui. Veni dar rëndul lui Strimbă-lemne

Lui Strimbă-lemne însă i-a umblat tot așa de bine ca și lui Sfarmă-pétră ș'apoi mănăcările lui, se fi fost rupt de fόμε și nu erai în stare se imbuci din ele de trei ori măcar.

— Acum o se remăn eu, — țice Voinic de teiu, — că cu voi n'o pôte omul s'o scotă la capăt nici într' un fel.

Vine el, zmeul, la amădi acasă și se pörtă colea țanțoș, de gândiai că are se sərbă pe Voinic de teiu într'o lingură de apă: știi vorba ceea. Nu-i vorbă, zmeul încă eră tare, de nu știe cine ar fi îndreznit se-și facă simbră cu el, dar Voinic de teiu își făcea de cap cu puterile lui. Și buzduganul zmeului încă l'a svêrlit la amădi, știi dvostre când a venit se dee de șcire la cățea, că acuși e aci zmeul, încât nici ați n'a mai picat din vèzduh. Dar se nu lungesc vorba, că dör nu-s muieră, fără se ve spun scurt și la înțeles, că de pe spinarea lui Voinic de teiu n'a mai mănăcat zmeul zamă ferbinte, nici carne pisată.

Când a dat zmeul se prindă pe Voinic de teiu de cefă, cum făcuse cu tovarășii lui, se pomeneșce că acesta, Voinic de teiu, își înclăstă bine mânilă pe la spatele zmeului, și-l stringe odată bine de părăiau oșele în el ca niște smicele uscate, când le stropșeci cu piciorul. Încât din partea zmeului vorba ceea: „Lăsă-l me! L'ăș lăsă, dar nu me lăsă el“. S'apucară dar de trântă. Cum se suceșce zmeul, cum nu se suceșce, nu ve pot spune, că-i cam demult de-atuncea, destul că așa implântă de bine pe Voinic de teiu, de acesta se băgă prin pământ până 'n genunchi. Voinic de teiu nu-i remâne dator, fără așa dă odată de tare cu zmeul de pământ, de acesta s'a afundat până 'n brău. Dar zmeul tot al dracului! Cine știe cum apucă el, așa fără veste pe Voinic de teiu, și-l trânteșce odată, de până 'n subsuori s'a băgat prin pământ. Voinic de teiu te miri, ce pățea decă nu se cătrăniă din pricina, că zmeul umblase cu minciuna! Acum se veți! Suceșce odată pe zmeu spre stângă, îl întorce spre drepta ș'ășă mi-ți-l implântă odată, cum implântă parul, de numai capul i mai remase afară din pământ. Apoi i retéză capul, ca la un puiu de găină.

Acum se puse și cercetă după tôte comorile zmeului. Când colea ce se-ți vedă ochii? Tot feliul de lucruri de aur și de pietrii scumpe, de-ți fugiă ochii de pe ele. În casa cea mai din capăt când a deschis, dă de trei fete de crai și de 'mpărăți, pe care le furase zmeul nu de multă vreme pentru sine și pentru frații sei. Peste câteva țile aveau se fie nevestele lor. Atâta erau acele de frumoșe, de gândiai că-s trase chiar prin inel. Te puteai uită la sóre, dar la ele nu. Dar vorba ceea: „Nu-i pentru cine se găteșce, ci pentru cine se nimereșce“.

Să fi vedut bucuria lui Sfarmă-pétră și Strimbă-lemne, când întorcându-se de unde se dusesă, află niște mănăcări de cele scumpe și unsuröse, de cale de

trei césuri îți atingea nasul mirosul cel plăcut. Apoi fetele cele de crai și de împărați?! S'au cununat ei cu ele, s'au întins un ospet de acele, de și câinii erau cu colaci în codă. Am fost și eu acolo și după ce mi-am pus bine gura la cale, o luai pe-o creastă ruginosă și v'o spusei dvostre mincinosă.

Gr. Sima a lui Ion.

B i a.

Bio! dulce ânger din ceriuri,
Cugeti la mine cum cuget eu
L'a ta ființă ce-a spart misteriiuri
Și-a schimbat grații cu Dumnezeu!?

Când nóptea-i lină, și jumătate
Și-a gătat cursul îndatinat;
Eu scot din sinu-mi cu scumpătate,
Ah! scot portretul ce tu mi-ai dat!

Privesc la densusul cu gene ude,
Revoc în taină trecutul meu
Și-l plâng amarnic!... Nime n'aude,
Nici tu, nici lumea, nici Dumnezeu!

O! Bio dragă, cu ce păcate
M'am făcut vrednic de pașul teu?!
Ce demon dișe să fugi departe,
Să lași în gele sufletul meu?

Și totuși Bio! la tine sboră
Diua și nóptea cugetul meu,
Când trist plec capul pe perinióră,
Gândesc că zace pe brațul teu!

Și-umbra ta atunce pare că vine
Să-mi ștergă ochii de lacrimiori,
O vęd cum sboră pe lângă mine,
Ca un blând ânger adormitor!

T. V. Păcățian.

Limbă populară și limbă literară.

— *Respuns dlui I. T. Mera.* —

Cu respunsul acesta ne cam întârziarăm. Âncă din tómnă trecută sântem dători cu el. Am dorit drept aceea, ca binevoitorul lector percurgându-l, să se afle motivat a-l judecă în sensul proverbiului românesc, că „mai bine târziu decât nici-odată“.

Bunii noștri tineri dela „România jună“ din Viena sërbară, cum se șcfe, în 17 juniu a. tr. prin o ședintă literară publică esistența de 15 ani a „Junimei“ și a „Convorbirilor lit.“ din Iași. Noi ne permisem, ba ne simțirăm îndatorați a face în nrii 35—37 ai „Familiei“ unele reflexiuni, nu la faptul și îndreptătirea cesiunatei sərbări în sine, ci la modul și decursul ei, la meritul și sensul cuvântărilor ținute cu acea ocașiune, precum în reflexiunile noastre espres și repetit am declarat. Nici prin minte nu ne-a trecut vre-odată, a atacă și restringe libertatea cui-va, a vré să impedecăm pe cineva de a sərbători când și pe cine-i place. De altă parte însă rămâne tot așa de sânt dreptul fie-cărui membru al națiunii séu societății, de a critică cutari sərbări și fapte și de a se respicá asupra lor, decă acestea iéu caractru public și privesc împregurări generale.

Pe cât ne mirăm drept'aceia. pe atât ne părú odată forte réu, aușind din rostul dlui Mera, în „Familia“ nr. 40, că prin cesiunatele reflexiuni și observatiuni ale noastre, atât obiective cât și frățești, junimii rom. dela institutetele mai înnalte din Viena se simțea ofensată; și âncă ofensată până întru a se vedé silită, să-și apere onórea și să-și ție nepetát caratul“.

Bune Dómne, mare am trebuit să pecătuim prin observatiunile noastre din vorbă, ca dl Mera și soțdsale să se prerăpescă până la asemeni declarații cavalierești! Noi însă rugăm pe onoratul lector, să benevoiescă a-și pune cu noi dimpreună întrebarea: pruce óre am comis noi în reflexiunile noastre acea ofensă cumplită față de pre iubita noastră tinerime? Dl Mera ni-o spune apriat. Dsa una dișe, și alta cugetă; și vaieră de picioré, pe când proprie îl dóre capul. Cu puțin ácsta ni se pare a atestá respunsul dsale, că în cea mai mare parte nu e alta, decát o polemie puțin întemeiată contra așa numiților latinisători și o polegie a limbei direcțiuniștilor.

Numai la începutul respunsului se plânge dl Mera de „modul“ reflexiunilor noastre, dându-ne lecțiuni de bună cuviință, pentru cari pré frumos i mulțămim, și și nu i le putem primi. Într'adevăr noi apelăm la tribunul marelui public cetitor rom., să judece imparțial, decă espresiuni, asemênări, proverbie populare, ca „loví după maniera tinerimei infocate spre a nu dișe copilăreșce în drépta și în stânga“, „cepele égyptene“ „ride drac de porumbrea și-i mai negru decát ea“ șel decă asemeni frase din observatiunile noastre merită să fi calificate de necuviincioșe? Concedem, că aplicare lor póte a usturat și durut. Dar pe care scritor n'ar fi făcut supérarea, spre a nu dișe indignarea, să-ș apese încátva péna ca și noi, vędând, cum cu judecată ușurică și superficială fu la sərbarea din vorbă tot trecutul literaturii noastre dinainte de 1867 declarat de stare chaotică, cum atâți mari și meritoși literatori furú timbrați de niște căciulitori reciproci, cum regeneratori ca fericitul A. Pumnul furé luați în bătaie de joc și deridere, și alte asemeni? Nu-i fie dlui M. spre supérare, dar dsale va fi șciind tot așa de bine ca și noi, că Românul la d'al d'astea nu fără cuvânt dișe, că cum e sântul, așa e și téméia.

În legătură dl M. face un escurs mai lunguț cam de acel înțeles, că reflexiuni ca ale noastre ar fi demustrând o nebăgare de sémă a însemnătății junimei, pe ai cărei umeri zace viitorul poporului românesc, și ar fi apte de a o descurăgiá, pe când la alte popóră atar semne de viétă ale tinerimei sânt primite cu bucurie și în tot modul incurăgiate și ajutate. Toemai din contra stă lucrul! Căqi dl M. șcfe de bună sémă ca și noi proverbiul pré cunoscut, după care nu cel ce tot într'una ne măguleșce, ci cel ce ne mai face din când în când atenți și la erorile și esagerările noastre, este adevératul nostru amic. Apoi noi din tóte cele făcute și rostite la des memorata sərbare numai asemeni erori și esagerări combăturăm, pe cari, ca pe tot ce e neadevérat, le ținem totdeuna vătémátóre, și fără cari âncă pré bine și póte în mai unanim aplaus al románimeii și-ar fi putut „Rom. jună“ celebrá sərbátóreá, ceea ce respicat am spus în reflexiuni. Peste acea párietii modestelor chilii de prefect de studie și de vicedirector din seminariul gr. cat. dela S. Barbara din Viena, decă ar avé darul vorbirei, i-ar puté spune dlui M., câte sfortări se fecerá acolo pentru înființarea „Romániei“, apoi pentru încetarea sfásierilor dintre frații de un sânge și de o mamă și deci pentru străformarea „Romániei“ și a „Societății literare a Románilor din Viena“ într'aceia societate acele nepretențioșe chilii s

Dina codrilor.

parările musicale și altele la primele concerte ale „României j. c. etc. Tote aceste le pot testifica bună-oră zelosul Român comerciant în Viena B. G. Popoviciu, primii președinți și oficiali ai „României j. c. dr. Aro-noviciu în Iași, dr. I. Drăgescu în Constanța, Georgiu G. Rus în Botoșani, dr P. Tancu și dr. Moisil în Năsăud ș. a. Tote acestea, ca să tăcem de altele, așa credem, că ori ce alta demustră și documentă, numai ne iubire din parte-ne față de brava și buna noastră junime și numai ne băgare în seamă a marelui ei însemnătăți pentru viitorul națiunii noastre nu.

Mai încolo dl M. contestă, că „Rom. jună“ ar fi fiind ingrată față de predecesorii luptători pe terenul național și literar, și spre adevărită se provoacă la sərbarea dela Putna, la jubileul de 60 de ani al dlui Alecsandri, la sərbarea în onorea „Junimei“ ș. a., arangiate de „Rom. juna“. Luăm cu plăcere act de acesta contestare, cu toate că la ultima sərbare nu pre cu respect fură tractați nemuritorii noștri bărbați din epocele „stării chaotice“, de și chiar ei cu nespusele lor lupte și suferințe ne scoseră din chaos și din întunecare la lumină, încât pe la 1867 „Junimea“ se se potă aședă comodă în casa și la mēsa gata. Ieră decă dl M. ne face prospecte, că „Rom. juna“ ne va sərbatori și pe noi și școla noastră (pe carea nu o avem), îndată ce vom arētă pe terenul nostru literar rezultate de valoare nenegabile, ca dl Alecsandri; apoi i multă-mim frumos pentru aceste binevoitoare, de și cam sarcastice promisiuni. Totodată însă-l asecurăm, că nici prin sarcasme nici prin alte cele nu ne vom lāsă a fi impedecați de a ne spune frānc convicțiunile, și după mārgrinile noastre puteri de a contribui cu vorba și cu fapta la desvoltarea noastră sānētōsă literaro-culturală și națională, incredințați fiind, că cel mai mic cuiu la o mașină seu la un car āncă e necesariu și de prețuit, decă stă la locul seu cum se cade și își implinesce funcțiunea cum se cuvine.

De aci înainte dl M. în respunsul dsale face pe avocatul școlei din Iași. Află, că noi pentru acea gāsīm nesānētōsă direcțiunea acestei școle și prin urmare nemotivată sərbarea „României j. c.“, pentru că „Junimea“ în scrierile sale basate pe firea și geniul poporului întrebuinteză pre natural limba. ce o vorbesc a-tate milioane de Romāni. Ierte-ne dl M., dar n'a ghicitu-o. Numai părțile cevași cam pre extravagante ale sərbării din Viena le-am combātut. Tot așa la școla din Iași noi numai contra extravaganțelor critice ei ne redicārām vōcea, prin cari tot trecutul literaturii noastre se timbră de minciună, și numai contra extravaganțelor limbei ei, prin cari tuturor gunoierilor din cutari gerguri și colțuri ale romānimei începuse a se dă cetățenie în limba rom. literară, încât anul tr. ēnsuși celebrul cap al școlei se vedū necesitat a prescrie necari regule de purificare și neologizare sectatorilor sei, cari amenință a deveni mai papali decăt papa. Și-l incredințām pe dl M., că până când bunul Dđeu ne va ține viētă și puterea, tot în direcțiunea ācēsta vom combate, fiind tare convinși, că de mai poșede geniul și spiritul limbei romāneșei un gram de putere. trebue încet pe încet sē lapede dela sine unele ca: *nastrușnost*, *nastrușnic*, *feredeu*, *heleșteu*, *vremuri*, *amarnic*, se află pe dl Cordillac strapuns prin un pumnal, nață (națiune; nație numai prin returnarea legilor limbei cu fundul în sus se potē dice, „i“ trebuind a se absorbī ca în *credință*), și alte asemenea lāpēdature străine și produse gramaticale anarchice.

Curios lucru! Pōte numai cu ocaziunea ultimei invasiuni muscāneșei a invetat bietul Român moldavian cuvēntul *nastrușnosti*: și adeptii școlei iașiane se și grābesc a ni-l presentă ca neōș popular romānesc. Pōte cutare Jidan ori Grec, neșciind bine romāneșce,

a făcut dela *vreme* pluralul *vremuri*, și acum pasă-mite: scriitorii în limbă rom. populară „à tout prix“ încep a ne inunda cu *vremuri*, *marfuri*, *lipsuri* șel., ca ađi māne sē ne dāruiēscă pōte cu *vulpuri*, *cārțuri*, *besericuri* și mai șcie Dđeu cu cāte comedii. Dela oficialii germāni de cale feratā ai lui Stroussberg sērmanul Român transcarpatin ađi cuvēntul *Station*, și dl Maiorescu preconisēzā numai decăt cuvēntul *stație* de cuvēnt bun romānesc (în Critice), fiind că poporul il usitā, ca și cānd Românul āncă ar đice *stare* ca Nēmțul *stehen*. Dar atunci de ce a mai perde atāta vorbă despre gramatica și regulele limbei? De ce a mai vorbi despre fința și spiritul lat. al romāneșcāi, și despre cultivarea ei prin regule deduse din acel spirit și din acea natură intrinsecă?! Atunci nu mai rămāne alta îndērēt, decăt ca frații dela marginile apusene ale romānimei sē începā și ei a „tudumāni tuluan niluan“ pe lāngă gergul lor ca pe lāngă limbă de asemenea neōșe populară romāneșcā. și ca pe viitor āncă sē procedem a adoptā și a suscepe numai decăt în limba-ne literară ori-ce cuvinte străine și ori-ce forme limbale greșite, provenitōre din contactul cātorva procente ale poporului rom. cu poporā eterogene. Cāđi, după dl M., „strāinismii au format în mare parte limba națională a popōrelor neolatine deosebitā de mama latină și de limbele surori“. Ce minunatā teorie limbistică și filologică! Cu cāt mai mulți strāinismi și cu cāt mai mare „mixtum compositum“, cu atāt mai națională limbă. Ce mai drāgālașā de limbă romāneșcā „cum n'a fost și n'a mai fi!“ Geniul gintei noastre latine sē ne apere de dēnsa!

Dl M. cu unii alții de aceleși păreri se provoacă la „frumōsa limbă a cronicarilor și scriitorilor rom. din secl. XVI—XVIII“. Pre bine. Numai cāt nu pricepem. cum de ddsale zelēzā în āșā mare mēsurā pe lāngă toate ingredientele străine din acea limbă, singur cuvintele bune latino-romāne ca: *speme*, *meserere*, *auă*, *cāsătoriu*, *Dōmne meserere* (D. milueșce sēu îndurā-te) ș. a. nu plātesc în ochii ddor sale o zalā și nu-s bune de nimic? Noi ne-am îndātinat a folosi ici cōle „cum sale“ cāte un atare cuvēnt bun romānesc, de și cevași mai obsolet, spre a-l revocā după putință în us și la viētă; ne-am îndātinat a serie une-ori „ne laptā spemea“ și altele de acestea: și dl M. se grābeșce a calificā de „caricatură“ o asemenea limbă romānă. Cerem scuse dela dl M., se potē că am greșit. Ne mārgrāie însă faptul, că în nunita erōre ne induse un māiestru cu mult mai mare și decăt noi și decăt dl M și conșoții dsale, anume bētrānul Horațiu, carele ne in-vētā, că:

Multa renascentur, quae jam cecidere, cadentque,

Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus;

apoi ne mai induse în erōre și esemplul tuturor limbelor aflātore ađi în culmele culturii, ce primirā și urmārā în demersul cultivāțiunii lor, una mai mult alta mai puțin, acel svat al nemuritorului invētător, carele, cum vedem, crede și ține, că și cuvinte rele āncă viētūtōre potē reieptā, și cuvinte bune deja obsolete potē resuscitā usul, numai sē vrē.

Nu ne unim drept'acea cu đisa dlui M., carea o repeșce după un mare poet al nostru și după unii alții din timpul mai curēnd trecut, că adeca pe la capētul seclului premers și inceputul celui de acum curāțirea romāneșcā de strāinismi și inlocuirea acestora cu cuvinte latine ar fi fost la locul seu pentru atacurile vehemente, ce strāinii le indreptā contra originei noastre; dar că și atunci latinisarea limbei erā mai mult un fapt național, decăt fapt de însemnātate șciințifică și literară; ierā ađi, cānd totā lumea ne recunōșce de latini, latinisarea limbei ar fi un lucru însădar, imposi-

bil și fără temeiu. Într'adevăr argumentări foarte nepu-
tincioase sânt unele ca acestea.

Totă lumea ne recunoșce astăzi originea latină ?
Dar nu citește nimic dl M. din cele ce scrie despre
noi un P. Hunfalvy, L. Réthy et comp., și pe urma lor
chiar și câte un apusen bună oră, ca italianul Scar-
tazzini și alții ?... Noi însă nici nu din punctul do-
cumentării originii noastre latine, au cel puțin nu sin-
gur și exclusiv din acest punct ținim, ținem și vom
ține latinisarea românei pe cât admisibilă și iertată,
pe atât și neincungiuver necesară. Afirme adversarii
nostri ai Românilor cât vor voi și strige cât i va lua
gura, că de origine sântem Bulgari ori Israeliti ori și
Hotentoți, la cari și peste cari apoi un ram din limbă
vechie italică a sburat bagsemă prin aer și i-a adum-
brit de i-a prefăcut în popor latinesc, va să dică în
România de față: una însă o șcim noi Români și nu
o pot nega ei adversarii, de s'ar pune în creșcet și în
cap, aceea, că limba acestui popor român în spiritul și
organismul seu și în totă structura sa este din cele mai
latinești.

Așa stând lucrul, după ce dela finele seclului trecu-
t încôce pași și națiunea română pe calea culturii
șciințifice și a unei progresări mai rapedi: nu intru
atât din motive naționale, cum afirmă dl M., cât mai
vêrtos chiar pentru privințe șciințifice și literare și
peste tot culturale trebuirăm să ne desvoltăm cât mai
rapede și limba, înavuțindu-o. Sutele și mîle de idei
și concepte nouë culturale ne inundă ca un torinte im-
flat. Ce eră să facem, decât eră să ne apucăm de a
ține față acestora ? Căutarăm vrënd nevënd a latinisă
pentru noțiunile nouë cuvintele și expresiunile lipsitôre
în limbă-ne împrumutându-le din latina. Și acesta
„optimo jure“, cum într'un moment de judecată serină
ni se respică chiar și un coleg profesor de literatura
magiară la universitatea de aici. Da; pentru că fiind
româna os din ôsele, sânge din sângele și carne din
carnea latinei, fiica se înavuția și desvoltă estmod con-
form organismului seu, organism mai identic cu al ma-
mei, deci conform spiritului seu și structurei sale in-
terne; ieră după legile universale din natură, un orga-
nism viu, cum e și limba română, numai în acest mod
se desvoltă rațional și sănêtos.

Mai ales pentru acesta direcțiune, ce a dat cul-
tivării limbei românești, ieră nu intru atât din cauza
intonată de dl M., ținem noi că au avut și au destul
de mare însemnătate scrierile unui P. Maior, P. Iorgo-
viciu, A. Tr. Laurian și I. Massim și ale altor grama-
tici ai noștri de pe la finele seclului trecut și din
prima jumêlate a celui presinte. Că apoi despre dicțio-
narul-proiect al acestor doi din urmă ce dicte un Paul
Meyer? pentru noi nu mult împôrli și apêsă. Ar fi
cu adevêrat foarte de dorit, să începem odată a âmbli
pe picioarele nostre, a ne vedé noi ênșine de trebile
nôstre, și să nu ne provocăm tot într'una la cutari și
cutari străini, ale căror cunoșcințe despre limba și fi-
ința și împregiurările nôstre șcim bine, cât de mance
și defectôse sânt de multe ori. Noi sperăm, că precum
dl B. P. Hașdeu (Cuvinte de bêtr.) asemênă deja op-
șorul limbistic a lui P. Iorgoviciu în privința însemnă-
tatei lui pentru cultura românei cu a lui Dante „De
vulgari eloquentia“ pentru cultura italienei, și precum
despre A. Tr. Laurian judecă, că cu unele principie
dialectologice a preces și prevenit pe toți limbisti și
filologii apuseni: așa va veni timpul, când națiunea
rom. i va lua folos și aceluși dicționar-proiect, astăzi
mult urgișit, și i va recunoșce meritul.

(Finele va urmă.)

Dr. Grigoriu Silași.

Cultivarea corpului.

În locul prim trebuie grigit ca întregul corp să fie
tot curat. În ziua de ați mulți se cugetă de tot cu-
rați decât și-a spêlat fața, mânilor; ier la Romani și cel
mai sêrac a luat în totă ziua câte o baie. Acest fapt
ne pare aprôpe încreșibil, dar decât resfoim clasicii
vechi, vedem că băile gratuite pentru popor erau o
mulțime nenumeraveră (Plinius XXXVI. 121). Sub
Dioclețian esistau 856, unele mai mici, altele mai mari.
Traian a înființat una numai pentru femei. Dar nu
numai în Roma, ci în tôte părțile locuite de Romani,
precum vedem aici lângă amfiteatrul ce se desgrôpă
acum în apropierea de Buda, esistau băi numeroșe și
grandiôse. Ba unele erau așa de lucșose, de nici cele
mai cercetate băi ale seclului nostru nu se pot ase-
menă cu ele. Despre așa numitele Baiae de pe pro-
montorul dela Mesina Horaz dicte: „Nullus in orbe si-
nus Bajis praelucit amoenis“; ier ușorătatea moravuri-
lor de aci e caracterisată prin narațiunea satirică a
lui Martial cea despre o frumoșă venită la o cură aci:
„Ca o Penelope a venit la Baiae, dar a plecat ca o
Helena lăsându-și bărbatul și urmând unui june“.

Dar să revin la temă. Cumcă curățenia pelei de
crusta compusă de pulbere și scamele epidermei are
însemnătate considerabilă asupra sănêtății nu este de
dubit. Porurile pelei chiar așa trebuie să fie de per-
meabile pentru aer ca și căile dela plumăni, pentru că
la din contra împedecarea perspirațiunii prin pele e
așa de fatală ca oprirea respirațiunii prin plumăni, este
egală cu sugrumarea. Esperimentul a dovedit, că o
brôscă decât i se unge corpul peste tot cu unsôre, în
câteva pătrare de ôre încetă de a mai trăi. O fatali-
tate a voit ca asemene esperiment să se inscenêze și
la ființă omenescă. Anume sub papa dela Roma, Leo
al X ar fi trebuit ca la o festivitate bisericescă să re-
presinte o fêtă pe un ânger, spre care scop s'au șicuit
(lipit cu frunză de aur) corpul nud al fetei peste tot,
însê când lucrul fu terminat și fetița, care până aci
a fost sănêtosă ca peșcele, deveni un cadavru.

Dar nu-i necesariu, ca prin atare esemplu, pe ca-
rele numai ca un curios l'am amintit, să atrag aten-
țiunea asupra necesității curățeniei corpului, pentru că
și așa șcie tot omul, care e deprins a se observă pe
sine, cumcă după totă scaldă se simte așa de bine ca
și când ar fi nou născut.

Părți anumite ale corpului omenesc cer o grigire
deosebită. De esemplu, dela care omul pretinde ca pe
lângă curățenia ei să fie și iuvenilă și voiôsă. Pentru
a fi voiôsă trebuie ca părinții așa dicend să o producă
la pruncii lor âncă din mica pruncie a acestora. Fața
pruncului e ca o căutătôre (oglinďă), ce față-i faci pe
aceea și-o reflecteză; ier cu timpul fața pruncului pri-
meșce o impresiune habituală, ca rezultat al expresiu-
nii fetelor din giurul seu.

În privința întineririi să vedem cu ce mijlôce au
lucrat cei trei șarlatani geniali ai seclului trecut, St.
Germain, Casanova și mai cu sêmă Cagliostro. Metoda
lor a consistat în ordinarea unui medicament *intern*
numit: „elixirul tinereței“ și în împlinirea prescrișelor
următôre: albele de fel nu-i iertat să fie întrebuintate,
pentru spêlat au permis numai apă prospêtă (decă este
de plôie) cu săpun venețian, cafea numai dimineța și
mestecată cu mult lapte (nu cumva engleșele de acea
sânt albe la față că nu beu cafea, ci teă ?!), beuturile
spirtuôse erau abandonate, ier tragerea burnutului pe
nas, care pe acel timp eră în modă chiar și la da-
mele tinere, a trebuit redusă la un minimum. Beutul
apei de întinerire trebuia să se întemple în decursul
unei plimbări de prin grădină. Regularea scaunului
eră ceva foarte important. Pe lângă atari cautele sa-

lubre e ușor de creșut, că ori și ce „eau de juvence“ — măcar și de n'ar fi plătită ca în acel timp cu aur de trei ori mai greu de cât aceea — improspetează teintul feței. De altmintrelea întrebuițarea cosmeticelor și în ziua de azi nu se intrerumpe nici cât, ci ia dimensiuni tot mai mari. Numai Franția exportează pe an parfum de mai mult de cât de 40 milioane franci.

Și decă ne întrebăm, care cosmetic e cel adevărat? Trebuie să răspundem, că numai acela care promulgează sănătatea, cum e igiena generală, mâncarea și traiul moderat, susținerea unui sens de viață voios, cultura pelei și alte asemenea. Trebuie să constatăm, că pentru cultivarea pelei săpunul e un cosmetic necesar, și ca atare e recomandaver cel de glicerină, mandule, cocos seu de palmă. „Apele de spălat“ — bunăoară făina de oriz dată undă în apă, tărite de mandule, pâne de secară moiată în apă de ploie, apoi bucătită și pusă pe cuptor să se usce, pe urmă pulverisată și mestecată cu asemenea cantitate de făină de secară — pentru dame sânt aprăpe mai bune de cât săpunul.

Acestea să se întrebuițeze, ier nu albelele și rumenelele, care de multe ori conțin otrăvi, precum: arsenic, argint viu, plumb și altele. Ba ce-i mai mult, femeile orientului abuzază și prin aceea, că își ung buzele și sprincenele cu zinober, carmin, sublimat, ier ca să le lucască ochii se servesc de Belladonna, acest medicament otrăvicios pe care noi în oculistică îl întrebuițăm cu cea mai mare băgare de seamă. Ier damele de modă ale Parisului merg până acolo de „se dau în mâna răului“, precum dice poporul nostru, inghițind mari cantități de arsenic, care, ce-i drept dă o plinătate și prospătate feței, însă pe conta subminării vieții aceluia care i-a intrat în ghiară. Ce frumoșe îmi par mie a fi fost Romanele vechi, cari considerau de cel mai escelent mijloc infrumșetător sguarele de pâne moiate în lapte de măgăriță.

Voind atare romăncuță a imită pe străbunele lor în aceea, că nu voiesc să cunoscă albelele și rumenelele, dar totuși ar voi să întrebuițeze oșe-care mijloc care nu contradice igienei, din parte-mi recomand a-și unge sêra fața cu gălbenuş de ou bătut în apă de flori de teiu, seu să-și prepare o mestecătură de mandule amare fără coge seu simbure de persece dumicate și împreunate cu lapte, seu decă voiește ia dela apotecă lapte de mandule cu unele picături de tinctură bensoică.

M'am oprit la acêta temă mai mult numai din dragoste cătră amabilele cetitôre, cari binevoiesc a da atențiune celor ce scriu. După acestea să ne înțelegem cum trebuie grigit de pâr. Peptenarea lui dîlnică și spălarea săptămânară — la anumiți profesioniști mai desă — este cel mai bun mijloc pentru a fi omul cruțat de nenumeratele anuce de prin jurnale, cari sânt scrise în un mod atât de convingător, în cât un biet moș, având un cogioc din juneta sa pe alocurea lipsit de pâr, s'a dus de a întreat decă atare mijloc făcător de minuni i-ar pute face și cogiocul lui cum a fost odată! În favorul ornamentului capului e de amintit, că arderea și impletirea pré tare a părului este daunôsă. Ca secul frumos să aibă un așa numit „mijloc întăritor“ pentru pâr, unii medici permit a udă sêra pelea capului cu bere seu micstură bine tărâtă de olei de nucă (3 părți) și rum (1 parte). Necesitatea ar cere colorarea părului, acêta se pute face, însă cu precauțiunea de a nu fi înșelat de șarlatanii duri, cari ar trebui să fie supuși asprimei legi. Referitor la părul pruncilor aflu de bună datina înțeleptelor nôstre mame, cari dic că până la anul nu trebuie tăiat, ba încă nici peptenatul seu periatul nu-i nece-

sariu, pentru că apa călduță, un burete și degetele ma mei curăță capul cum se cade.

Idea poetului: „gura e urciorul adevărului, poca lul amorului“ (Herder) este egală cu admoniarea pentru grigirea acestui organ. Fôrte neplăcut este mirosu greu, care provine ori din cauza necurățeniei, a dinți lor carioși și cu sediment de pêtără de dinți, ori din abnormități digestive ale stomachului, ori și din morburi de pept. Șciut este, că „cessante causa cessa morbus“, deci trebuie întreprins nainte de tôte tractarea morbului fundamental. Mai de parte este recoman daver ca fie cine să caute privilegiul a-și arêta dentistu lui dinții periodice și decă nu-l dore, că decă ar începe vr'o ruinare să i se pôtă pune capêt din bună vreme. Se înțelege, că nu e permis a da dinților atare lucru pentru care natura nu i-a destinat, cum e: spargerea nucilor, rôderea ôselor și asemenea altele; apoi trebuie cruțati de diferințe mari ale temperaturii, ier după acide și materii zacharate totdeuna trebuie gura spălată. Pravurile de dinți trebuie evitate și spălarea să se întemple cu simplă perie udă, care să fie purtată de alungul dinților, că așa se curăță și spațiul dintre dinți. Unii dentisti recomandă a luă pe perie, puțir săpun môle, cu care își spală omul fața, alții permit să se întrebuiță prav de carbune din lemn de teiu fôrte fin frecat. Susținerea și grigirea dinților nu numai din punct de vedere cosmetic, ci și pentru rumegare și vorbire este fôrte necesarie.

Venind la ochiu, ca la cel mai însemnat organ sensual, despre care Plato dice, că „e cel mai frumos don al țeilor!“ în acest loc aflu necesar a aminti, că trebuie cruțat de contrastele luminei, așa că la obiecte scilpitôre cum e sôrele seu pe câmpie de nêună să nu privească continuu, ier la lumină arteficiôsă slabă să nu luzeze, precum nici la cea mestecată de sêră adeca arteficiôsă cu naturală.

Aerul plin de fum, prav și aburi aspri produc diferite morburi de ochi. Școlile și mobilele acestora de construcție rea, strică mult ochii pruncilor, produc miopie, ceea ce s'a înregistrat și în colônele acestei foi. Pe alocurea există credința la popor, că purtarea unui cercel de aur în ureche, ar păzi pe om de morburile de ochi; la clinica budapestană se ivește câte odată atare pacient. De ar fi acêta numai o superștițiune, ce demn de invidiat ar fi secul frumos!

Ca să nu trecem cu vederea grigirea urechilor, este de însemnat, că apa ce intră de comun la scaldă în urechi, trebuie svântată. În contra frigului iernei este bună ungerea urechilor cu unsore seu oleiu. Decă la cutareva s'ar desvoltă cêră în ureche într'o mesură abundanță, atunci spre moierea acesteia se tórănă puțin glicerin apoi se spală, și acêta se va face periodică după cum cere necesitatea. Lingurița de ureche e nefolositôre, ier cerusa ori alte obiecte cu care se sgărâie și sfredeleşce în ureche, sânt periculôse.

Dela primul meu docinte în copilăria mea am învățat, că unghiele trebuie tăiate în tôtă săptămâna, și mai bine este cu fôrfecele să se facă acêta în semicerc, dar nici de cum să nu se rupă cu dinții. Muncitorii silnici nu au necesitate de a-și tăia unghiele, pentru ca să rod la lucru. A lăsă unghia lungă cu ghiara nu e frumos, ba pôte fi și periculos. Cele dișe se referesc și la picior, cătră care aflu de consult a mai aminti și asudarra piciorilor ce moleștază pe mulți ômeni. Spre evitarea ei trebuie piciorule des spălate, apoi se pôte preseră pe ele ceva pulvere de tartar seu alifie compusă din părți egale de emplastru diachil și oleiu de in se unge pe pânza, care apoi se pune pe piciorul spălat. Asta procedură se face în vr'o 10—12 zile până se perde asudarea puturôsă. Cumcă prin delăturarea acesteia s'ar naște morburi interne, este

numai un prejudet. Dacă s'ar face beșică prin frecarea încălțămintelor, atunci acea nu 'trebuie ruptă, ci împunsă la o margine ca să ese fluiditatea din ea, dar pelea să rămână pentru că scutește de intrarea aerului mai bine de cât ori și ce alifie.

Dar să nu me adâncesc în tratamentul morburilor, ci să mai amintesc în termeni scurți și mișcarea și repausul corpului. Omul său are dela natură inclinarea său e constrins de care-va împregiurări spre îndeplinirea unor lucruri, prin ce își desvôltă numai o anumită parte a corpului. Este necesar însă ca cei 400 de muscoli ai corpului nostru să fie de a rëndul puși în mișcare, pentru că numai așa își conservază energia. Lucrul, ori ce exercițiu corporal, gimnastica, preumblarea, tôte tind a satisface aceste recerinte. Cel ce nu-i silit a lucră, nici nu își desvôltă puterea și nici va fi cândva capabil a face lucruri mari — bunăoră cei născuți în comoditate. Popórele căror natura le aduce tôte aprópe până la gură, nu sânt pré puternice nici în fapte nici în spirit. Vięta adevérată și fericirea consistă în întrebuițarea deplină a facultăților ce le posedem, prin ce se face serviciu atât sănătății, cât și moralului bun. Gimnastica merită a fi cultivată, ier protectorii ei: Rousseau, Pestalozzi și alții merită laudă din partea igienei pentru bunele lor intențiuni favoritoare sănătății. Danțul e perhorescat de mulți, cari nu voiesc să recunoscă în el o mișcare corporală folositoare. Pe lângă plăcerea muzicii și influința ritmului asupra sistemului nervos și a musculaturei, mai înveseleşce și asocieză. Firește că trebuie să fie jocul ziua și în liber său în sale mari, ier hațnele să fie comóde și nime să nu jóce până la eșofare, ceea ce-i foarte periculos, ba chiar póte fi și letal.

Odihna încă e necesară pentru corp. Pruncii până la 2—3 ani să nu stea său ședă mult, că corpul lor e fraged, pentru ce se póte ușor gârboví; dar nici tot culcați să nu rămână. Cât să dormă omul? „Septem horas dormire sat est juvenique senique“ diceau latinii. Un lenos a strafomat sentența latină „sex septemve“ în „sex septemque“ adeca 6 cu 7. În general e de amintit, că secul femeiesc are trebuință de ceva mai mult somn de cât cel bărbătesc, tinerii mai mult de cât bétranii, precum și cei slabi, sêracii la sânge, mai mult de cât cei sănătoși. Siesta ca repaus după prând e dăunósă pentru cei corpolenți și sângeoși, că le aduce congestiune la cap, ba chiar și apopleisie. — În căldura mare de véră, în țêrile tropice, nu mai puțin și pentru cei slabi de constituție siesta este o necesitate naturală instinctivă. Sub siestă e bine a fi culcat fără a dormi, prin ce omul se foloseșce de avantajiele ei, dar se fereșce de stricarea somnului de nópte.

În legătură cu acestea vreu să amintesc, că poporul nostru e timbrat cu epitetonul lenoșiei, însă numai de cei ce nu-l cunosc. Concedem, că în lipsa lucrului, în scăpétare omul nici nu se nutreșce și nici nu-și póte grigi de corp cum se cade, deci să nu ne mirăm de óreș-care letargie ênsușită fără vina lui, ier nu cumva din lipsa voinței și plăcerii la lucru, ceea ce unii dintre străini, fiind justii și obiectivi, o recunosc. „Voia și nutrimentul, nutrimentul și voia se băséză una pe alta“, dice Mulder (fost profesor de chemie în Utrecht.)

Atâta despre penultimul capítlu a ciclului meu de teme igienice.

Dr. George Crainicean.

Cântece poporale.

I.

ucem'aș vineri în têrg,
Să vêd cucii cum se vënd,
De s'or vinde cu un leu,
Mi-aș luá unu și eu,
Sê-l pun în pământul meu.
Când or trece fetele,
Fetele mândrușele,
Pe lângă livada mea,
Cucul mi-a cântă frumos,
Mândrele mi-or cădê jos,
P'ntre flori mi s'or ascunde,
De cântare s'or pêtrunde,
Eu m'oiu duce și le-oiu prinde,
(Le-oiu hăgă de vină 'n loc,
Și le-oiu sărutá cu foc;
Le-oiu hăgá de vină lor
Și le-oiu sărutá cu dor.)

II.

Frunđă verde trei bujori,
Fire-ar anul sêrbători,
Fie ca dumineca,
Sê-mi pot jocá pe mândra;
Foicică lemn uscat,
Dară anu-i de oftat,
Și Dđeu a lăsat,
Vai! tot đile de oftat...

III.

— Mêi bádișă de demult
Uita-me că eu te uit.
— Eu mândrușă te-aș uitá,
Dar de n'ar mai înserá,
Cum inserez
Me tređesc,
Nu te găsesc
Și de doru-ți me topesc.

IV.

De s'ar face délul șes
Și pădurea loc frumos,
Sê se vêdă sat de sat,
Sê vêd și io ce-am lăsat,
C'am lăsat o floricea,
Mândră blândă ca și-o stea,
Ce-mi stinge înima mea...

V.

Foicică de alun,
Dragu-mi-i a stringe fên,
Pe costa la Sântmărtin,
S'aud riul tirând
Și pe badea boi mândând,
Mână-ți bade boii bine,
Nu ținê ochii la mine,
Ochii mei sânt deochiei
Ți-or deochiá boii tei,
Ochii mei sânt cu albuș
Te stric nóptea din culcuș,
Ochii mei sânt cu lumină
Te sâgêțá la inimă...

Cronică bucureșcă.

— 27 decembre (8 ianuarie.)

(„Carmen”. — Crăciunul. — Baluri mari.)

Tot ce-a fost la ordinea zilei, săptămâna acesta, e „Carmen” și sărbătorile Crăciunului; tot ce este, balurile mascate.

„Carmen”, dragălașa operă a lui Georges Bizet, s'a jucat pentru întâia oară vineri, 17/29 decembre. Necunoscută scenei noastre, ea a atras atâta lume, cât mulți s'au reîntors acasă ne mai găsind bilete pentru a pute intra. Abia 30 minute sunase după șapte césuri și toate locurile erau ocupate; și fie-care așteptă cu nerăbdare la locul seu ridicarea cortinei.

Dar ora reglementară pentru începere, opt, sună, și nici o mișcare. Ceva mai mult: orchestra era cu desăvârșire goală. Sună 8 și 1/2 și încă nimeni! Ce se petrece? Fiind aniversarea născerei Reginei noastre, orchestra teatrului luase drumul spre palatul dela Cotroceni, pentru a face o serenadă gingașei Suverane. Și cum Cotroceni nu-s tocmai aproape de teatru, abia pe la 9 ore orchestra se completează și maestrul Bimboni, dirigintele, își începă mimica-i musicală. Uvertura, desul de scurtă, se sfârșă îndată, cortina se ridică și toate respirațiile șgomotoșe încetară.

Iată coqueta Carmen după care căpitanul de dragoni Zuniga se topește de dor. Ea vede pe brigadierul don José și acesta-i place mai bine de cât bietul căpitan de care-și bate joc, cum își bat joc multe femei de cei ce le iubesc! Prins în mreșile farmecelor ei, don José desertăză dela post, uită pe logodnica sa Michaela și pe mama lui care zăcea de morțe, și se face contrabandier. Dar atunci schimbătorei Carmen i se uresce cu dragostea lui și-l schimbă și pe densusul cu torcadorul Escamillo. Dar don José, care sacrificase totul pentru densus: onore, mamă, logodnică, nu pôte trăi fără densus și preferă s'o ucidă mai bine de cât s'o vedă fericită în brațele rivalului seu. Acesta e libretul operei, ucrat de Meilhac și Halévy după novela lui Prosper Mérimée, unul din cei buni novelisti francezi.

Și cât de simplu e subiectul, tot atât de ușor e și musica, dar ușoră ca gen, bine înțeleș. Altfel, ce orchestrație savantă, ce compozițiune măiestrită! Singurul cusur ce s'ar pute găsi acestei opere e că are pré puțină arii. Dar acele pe cari le are, cât sunt de frumoșe, cât sunt de originale! Asta și esplică succesul pe care artistii l'au obținut.

Joi, la 23, a fost a doua reprezentațiune a acestei opere. Între iubitorii de musică ce venise s'asculte pe dșora Preziosi (Carmen), al cărei beneficiu era, se deosebiă M. S. Regina. E de prisos să mai spun, că succesul a fost destul de mare și că ovațiunile făcute beneficientei n'au remas mai pe jos de cele pe cari bucureșcenii le-au făcut dșorelor Gabbi și Fohstrom, despre cari v'am vorbit în cronicile-mi anterioare.

Aceste beneficii atât de productive, din toate punctele de vedere, mi-aduc aminte de o expresiune remasă celebră în culisele teatrelor române, a unui biet artist d'ai noștri al cărui nume imi scapă în acest moment.

Sărmanul artist da o reprezentațiune în beneficiul umiltei sale persoane. Dar cum el nu se numiă nici dșora Gabbi, nici dșora Fohstrom, nici dșora Pretziosi, și nici un fel de domnișoră, nu venise de cât pré pu-

țină lume. Astfel când cassierul i versă receta serală, care era destul de slabă, sărmanul artist esclamă cu durere:

— Cum ved, *beneficiul* meu a fost un adevărat *maleficiu*!

*

Despre sărbători am să ve vorbesc pré puțin. Ele sunt aceleași în tot cuprinsul românesc, dar mai palide ca ori unde în orașul nostru. Câteva cete de copilași de prin mahalale strigând: „Bună dimineță la moș ajun! ne dați ori nu ne dați?” cu o voce pe jumătate rebeșită de frig; apoi, a doua zi, câte-o iconiță înfățișând inchipuirea Născătorei, purtată de două mânușite de copil pe un pept de copil acoperit cu un ștergar și intrând din casă în casă cu: „Născerea ta Christose. Dumneșeul nostru, etc.” psalmodiat de două voci tot de copii; după aceea, în sera zilei de Crăciun, „Stena” cu fragedii ei pristavi: „Cine primeșce stena frumoșă și luminosă”, etc. și „Vicleimul” cu „Paiata” și „Irodul” seu, datine cari din nenorocire încetul cu încetul se vor șterge, judecând după tot mai puțină imbrățișare ce găsesc din an în an.

*

Încă de săptămâna trecută afișele nu ne anunțau alt-ceva de cât: „Sala Bossel, mare bal mascat”; „Sala teatrului Dacia, mare bal mascat”; „Sala Orpheu, mare bal mascat”; așa că zădarnic ai fi căutat printre afișele cari de cari mai posnașe, cu feluri de chipuri caraghioșe, ba în negru, ba în culori, pe ele, să găsești unul care să-ți anunțe vr'un *mic* bal mascat. Astă molimă de mărime m'a hotărât ca a-seră să le cercetez de-a rândul pe toate și vai! multă micime am găsit în ele! Și decă aș fi cel dintăiu să regret peirea obiceiurilor strămoșești de mai sus, apoi aș fi cel dintăiu a cere surghiunirea tuturor destrăbălărilor de felul balurilor mascate și cafenelelor-cântănde, cari s'au revărsat pe patriarchalitatea vieții noastre ca o cetă de locuste stricătore pe un lan de holde frumoșe.

*

Teatrul Național a reînceput să se reîntorcă la vechia-i stare: dna Romanescu s'a pocăit se vede, căci s'a reîntors la post. Suntem siguri că și dl Manolescu, care o urmase în retragere, nu va întârziă mai mult a o urmă și în reîntorcere. Și lucrurile vor reîntră în trecuta lor rânduieală. Sămbetă, în ziua de Crăciun, la amieșă, ni s'a dat „Rotarul seu Țeranul din vremea lui Tudor Vladimirescu”, o dramă națională în care Pascaly a escelat și ca artist și ca scriitor. Dar lume puțină și asta din causă că timpul a fost foarte rău ales. În ziua aceea și la casurile acelea știut este că fie-care petrece în casa și în mijlocul nēmului lui. Deci cine-i acela (vorbesc de burgesime, ea singură alergând la teatrul românesc) care să schimbe o mesă bine garnisită cu trandafiri, caltaboși, muschi de purcel, și plosci sănătoșe cu alb ori profir, p'un loc la teatru! Astfel fiind, Societarii nu pré au avut să se bucure de Crăciunul lor, ca toți ceilalți creștini.

Dar cui nu șcie cum să-și facă treburile, toate-i es anapoda.

A. C. Șor.

Dina codrilor.

— Veși ilustrațiunea de pe pagina 5. —

Codrii își au poesia lor. O poesie mistică acesta, în care se reflectăză întunericul pădurilor, frēmătul franșelor, susurul rîurilor, concertul paserilor, viteșia păunașilor de codri și frumșeșea șinelor.

Ceea ce se acopere de întunericul necunoșcinței, se înfățișeză într'un colorit mistic, misticismul produce superștițiuni. Asă s'a născut poesia codrilor.

Cunoscem toți acesta poezie, căci accentele ei armonioase ne-au încântat începând din lăgan și până astăzi. Ea se exprimă prin doine drăgălașe, hori vesele și povești cu dîne și feți-frumoși.

Ilustrațiunea din numărul acesta infățișează asemenea un tip al acestei poezii, tipul ei cel mai fărîmecător: dîna codrilor.

Pictorul a înzestrat-o cu atâte frumuseți ademenitoare, cu atâte farmeci particularii, câte numai i-a putut inspira fantasia-i aprinsă.

G. M.

E c h o.

Dna A.: Așă dară fratele d-tale a fost numit profesor liceal. Cum se află în noul seu post?

Dna L.: Fôrte bine, de și are lucru mult, că dă 26 de ôre.

Dna A.: Pe dî?

Studentul:

— În sêra de astăzi ar trebui să studiez dreptul roman, dar n'am luminare, nici parale; deci cată sêmi vînd „Dreptul roman” ca — sê-mi cumpêr luminare.

Dna X. primind în serviciu o bucătărăsă, i-a spus, că nu este iertat sê primescă la casă vr'un amant.

Nu peste mult dîmna găsi în bucătărie un soldat și întrebă de bucătărăsă, că cum a cutezat sê-l primescă?

— Nu șciu de el nimica, dîmna; de bună sêmă a ramas aici dela fîsta bucătărăsă.

Literatura si arte.

Scrieri de regina României. Regina României este nu numai o poetă de primul rang, dar totodată e una și din cele mai productive. Scrierile Maj. Sale se urmîză cu atâta iuțelă, încât cetitorii abia au depus din mână o scriere nouă ieșit din augustul ei condeiu, îndată au și plăcuta surprindere d'a puté ceti alta. Astfel în dîarul „Magazin für die Literatur des In- und Auslandes” dela 1 ianuarie găsim o nouă și prê prefrumôsă poezie intitulată: „Die Frauen” și care este subsemnată: „Elisabeta, regina României”. Amin-tim tot odată, că novela „Rugăciune” de Carmen Sylva, care a apărut și în fîia nîstră, a eșit dîlele trecute și în traducere ungurescă autorisată; broșura e decorată cu portretul reginei-autore. Traducerea e făcuta de Lina Bûttner.

Di Scarlat C. Moscu a scos de sub tipariu la București o novelă socială sub titlul: „Lumea mare și lumea mică”. Intențiunea autorului a fost d'a pune mîseria în fața bogăției, spre a stêrnî simpatia acesteia față de aceea. Spre acest scop s'a servit d'o simplă intrigă, care se sfîrșește cam naiv. Descrierea miseriei a reușit bine, presintându-se scene caracteristice și pline de tărie. Stilul e frumos și numai câteva cuvinte neromâne ne tulbură plăcerea. Dar greșelile de tipariu se află cu redicată. Prețul 1 leu. Se află de vîndare la autorul în București: Calea Victoriei 23. Acelaș autor va publică în curînd sub titlul de: „Rîua dimineții” un volum de aprôpe 500 de pagine, care va conține: poezie, prosă și prosă ritmată.

Un roman original. Dl Grigoriu Maior, teolog în seminariul mitropolitan din Blaș, al cărui nume încă e necunoscut în literatura română, publică invitare de prenumerațiune la: „Corîna sicriului”, roman original „din viața socială a națiunii române”. Opul

va eși cu începutul lui februarie, cu cuprins de vr'o 11 côle și va costă 85 cr. trâmîs francat.

Poesii de Ion Tripa. Sub acest titlu primirăm din Arad o broșură de poezii, de 11 côle și jumătate, edate de autorul în tipografia diecesană. Unele din aceste poezii s'au publicat în fîia nîstră, atrăgînd atențiunea prin ritmul lor popular, ceea ce caracterizează tîtă culegerea de față. Prețul 1 fl.

Figuri de zăpadă. Sub acest titlu va apărî în curînd la București un volum de dnii Al. A. Macedonschi și D. Constantinescu Teleor, conținînd novele, tipuri, scene de viața socială etc.

Critica română. Cetim în „Românul” o „cronică” fôrte interesantă despre greutatea d'a critică la noi românii. Nici înr'o țeră din lume, se dîce în acel articol, nu există autori așă de presumptîoși ca la noi. A scris cineva o carte, o încercare literară sêu un volum de poezii în care rimează „belă” cu „stelă” și „amat” cu „profumat”, imediat se crede cel mai mare scriitor de pe fața pămîntului, tot ce s'a scris înainte-i i se pare a fi lucru de nimic și ceilalți muritori n'au alt-ceva de făcut de cât sê plece capul. Vai de acel muritor care ar îndrăsni sê nu laude novela sêu poeziile în cestiune! Acea novelă sêu acele poezii trebuie considerate drept capo d'opere dela început până la sfîrșit, fără sê-ți permiti cea mai mică critică, fie întru cât privește stilul, fie întru cât privește compozițiunea. Ești nevoit sê laudi sêu sê taci. Dêcă vr'un critic nenorocit îndrăsnește sê se rădice în contra acestei direcțiuni greșite, vai de dînsul! În loc d'a i se dovedi printr'o contra-critică, că observațiunile sale sînt false, că teoriile sale sînt invecchite, că ideile sale despre stil și despre limbă sînt părăsite și alte asemenea lucruri, în loc de tôte aceste, autorul criticat rîspunde insultând persoana ier nu criticul.

O cântăreță română în străinătate. Tinêra și distinsa cântăreță română Carlotta Leria, care în ierna trecută a încântat publicul musical din București, a cântat de atunci în trei teatre din Italia: la Brescia, la Milano și la Genova. Succesele ce a dobândit pe aceste scene, au făcut ca Leria sê fie angajiată pentru ierna acêsta la teatrul din Madrid. Se șciu că acest teatru este pe aceeași linie cu cele din Londra, Paris și Petersburg. Diarele madridene ne aduc șciri de victoria dobândită de Leria, care debută în opera Rigolletto, alătura cu Massini, unul din cei mai celebri tenori.

Diuaristic. „Lumina” se numește un nou organ de publicitate, care va fi organul corpului învêțătoreșce din județul Teleorman al României și — fôrte nșleptșeșce — nu se va ocupa de politică.

C e e n o u ?

Sêra de Sân-Văsiu se serbă în mai multe orașe. Așă la Viena, Brașov, Caransebeș etc. Din locul din urmă, ni se anuciă o programă, de după care Societatea română de cântări și musică, în societate cu mai mulți musicanți, esecută o programă interesantă; serbarea se ncheiă cu danș.

Ajunul Crăciunului în Deș. La inițiativa dlui G. Man, inteligența română din Deș serbeză în tot anul ajunul Crăciunului, umblând a colindă. Și cu asta ocașiune colindatorii se opriră la casa ospitală a dlui Man, petrecînd acolo o ôră, timp în care dna Man a delectat pe cei de față esecutând la pian câteva piese naționale; dl Man și dl protopop Ioan Vele roștiră toas-turi. Petrecerea se continuă la dl V. Hossu jude reg. În fruntea colindătorilor se află dl Petru Mureșan, carele eră însoțit de dnii George Gradescu, Ioan Cip, Iuliu Podôba, Carol Ceti și Ioan Popovicu.

Dela Brașov primim aceste șire: În fine, după

multă așteptare, a sosit și la noi o iernă adevărată. Pe când pân'acum aveam tot zile ploioase, Crăciunul românesc s'a prezentat în tota pompa, bătrân, cu plete albe, dar sprinten ca un june. În locul birjelor, cari ne scutiau de noroiu mai nainte, astăzi sbrurăm ca fulgerul în săniile ușore ca săgéta. O bucurie nespūsă au patinatorii, cari desperaseră d'a se puté delectá în jocuri fantastice pe spatele de cristal al lacurilor. Carnevalul promite a ne despăgubi pentru plăcerile cari nu ne erau permise în decursul postului. Prima petrecere se va arangia în cursa de Săn-Vásiu, când se va ține așa numita „Convenire“ a Reuniunii de gimnastică și cântări. Acesta este împreunată cu cântări și petrecere de joc. A doua petrecere însămnată va fi balul „Reuniunii femeilor române“. Acesta va avé loc la 11/23 jan. și promite a fi unul din cele mai bine frecventate, cu atât mai vèrtos, cu cât că nu se arangiasse în trei ani după olaltă. Balul va avé un carmen special, pentru că frumosele danțatóre au decis în majoritate a se presentá în pitorescul costum național. Gratulám din totă inima damelor române pentru o idee atât de fericită. Comitetul Reuniunii a coneredut arangierea balului dlor: Petrescu, dr. Baiulescu, Chelariu, Pascu, Senius și Zănescu, despre cari sūntem siguri, că-și vor implini cu zel misiunea dlor.

Bazar de obiecte românești. Bazarul societății „Furnica“ din București s'a deschis, scrie „Românul“, acum câteva zile, în casele din calea Victoriei nr. 83, alături cu magazinul fraților Grant. Deja cumpărătorii au început a se îngrămădi în acest bazar, plin numai de obiecte românești, arangiate cu mult gust. Se găsesc acolo costumuri naționale, de tóte genurile, dela Rucăr, din Banat etc., apoi marame, șorturi, cămași lucrate tóte la țeră. Printre obiectele espuse spre vëndare se găsesc și mai multe feluri de pânză, lucrate în școla de țesut „Elisabeta“, din care unele pot fi aședate pe preșuri.

Necrolog. *Susana Moldovan*, soția dlui V. M. Moldovan, președintele forului pupilar al comitatului Tërnavei-mici, a încetat din viétă la 5 ianuarie în etate de 54 ani, lăsând în doliu profund pe consortele seu și pe fiii și fiicele: Emiliu, Iuliu, Iulia, Claudia, Cornelia și Leontina.

Deslegarea ghicitei de șac din nr. 49 :

Vino 'n brațul meu, iubite,
Să-ți spui dulcele meu dor!

Amorul.

Bine au deslegat-o dómnele și domnișórele: Domnica Ciurciu n. Blajescu, Eufrosina Popescu, Matilda Popa, Georgina Popa, Aurelia și Virginia German, Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Mariți Lupan, sefina Popescu, Zoe Dembu, Maria Popescu.

Premiul l'a dobândit dșóra Maria Popescu.

Călindarul săptămânei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sër-bătorile.	Sórele	19	20	21	22	23
Duminecă	2	14	Păr. Silvestru.	7	33	34	35	36	37
Luni	3	15	Păr. Malachie.	7	34	35	36	37	38
Marti	4	16	Ad. celor 70 Apost.	7	35	36	37	38	39
Mercuri	5	17	Mar Theopim.	7	36	37	38	39	40
Joi	6	18	(†) <i>Botezul Dlui.</i>	7	37	38	39	40	41
Vineri	7	19	(†) <i>Prof. Ioan Bot.</i>	7	38	39	40	41	42
Sâmbetă	8	20	Cuv. M. Dum.	7	39	40	41	42	43

La începutul anului.

Grăție spriginirii mai călduróse cu care publicul român ne-a onorat în timpul din urmă, „Familia“ a putut să-și ia un avént mai nalt. Nisuița nóstră va tinde, ca prin imbunătățiri introduse în continuu, să ne urcăm mereu pe calea perfecțiunii. În acivitatea nóstră vom fi ajutați de

colaboratorii nóstri

DD. : V. Alecsandri, dr. A. P. Alexi, Vinc. Babeș, Iason Bianco, V. R. Buticescu, Al. Candiano-Popescu, Teodor Ceonța, dr. George Crăinicean, Nicolae Densușian, Petru Dulfu, Marcu Emilian, Spinu Ghimpeșcu, Petru V. Grigoriu, P. Ispirescu (Unchiașul Sfătos), Ioan Lazariciu, Sim. Manguica, S. Fl. Marian, dr. At. M. Marienescu, I. T. Mera, Veronica Miele, dr. Ioan Moga, V. B. Muntenescu, D. O. Olinescu, T. V. Păcățian, George Pocrean, M. Pompiliu, Matilda Poni, Iuliu I. Roșca, Teodor Roșu, dr. Grigore Silași, Gr. Sima a lui Ion, Ioan Slavici, A. C. Șor, Maria Suci, G. D. Teodorescu, Ilie Trăila, Rosa Trandafir, V. A. Urechia, Ștefan Velovan, dr. George Vuia.

„Familia“ va eși și în viitor odată pe săptămână, duminica, cu cuprins de o colă și jumătate. Prețul de prenumerațiune remâne cel însămnat în fruntea foi. Abonamentele se fac mai ușor și mai ieftin prin mandate poștale; în România prin mandate poștale internaționale.

Ne rugăm ca abonamentele să se rennoiască de timpuriu; cei ce nu mai vor să fie abonații nóstri, binevoiescă a ne innapoiá nrl acesta, ca să-i ștergem din registrul abonaților. Dela aceia, cari nu ni vor răspunde costul de abonament în timp de 10 zile, ~~și vom~~ încassá prin ramburse poștale, căci á conto nu putem să dăm foia nimenuia.

Abonații nóstri își pot comandá la noi urmátórele scrieri cu prețuri fòrte reduse: „Ranele Națiunii“, roman în 3 tomuri, de Iosif Vulcan, în loc de 3 fl. cu 1 fl. 10 cr.; „Novele“, de acelaș, în trei tomuri, în loc de 3 fl. cu 1 fl. 20 cr.; „Mirésă pentru mirésă“, comedie în 3 acte, de acelaș, în loc de 1 fl. cu 25 cr.; „De unde nu este rentórcere“, roman de Adrien Gabrielly, tradus de Tit Bud, în loc de 1 fl. cu 25 cr. Asemene se ofere și portretul dlui Ion Brătian, în loc de 1 fl. cu 30 cr.

Din: „Sclavul Amurului“ și din „Poesii“, ambele de Iosif Vulcan, nu mai avem nici un esemplar.

✕ **Edițiune nouă din „Lira Mea!“** Esemplarele de luc din colecțiunea de poesii nóue ale redactorului acestei foi, trecend tóte, în timp de două luni, s'a scos a doua edițiune, care e și mai frumos legata decât cea dintâiu. Prețul însă remâne tot cel vechiu, 3 fl. Fiind că sūnt de mai multe colori, onorab. abonații binevoiescă a-și alege colorile, cari le plac mai mult. Colorile sūnt urmátórele: alb cu rosa, alb cu vènet deschis, roșu cu vènet deschis, roșu cu vènet închis, roșu cu alb, vènet închis cu rosa, verde cu galbèn, vènet deschis cu galbèn, vènet deschis cu rosa. Totodată observăm, că esemplare cu 2 fl. nu mai avem. Din edițiunea populară însă, cu câte un fl., se mai află esemplare.

În administrațiunea nóstră se mai află de vëndare: „Catastihul Dracului“ călindar glumeț pe anul 1883, prețul 40 cr.

Redacțiunea Familiei.

Proprietar, redactor, răspundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugen Széllösy în Oradea-mare.

incipală nr. 274.